

*Libro 2.º de iure p[ro]p[ri]o. l. 23.º de lib. cau[sa]
dem 2.º 3.º de p[ro]p[ri]o et l. ex eum dos
dem 7.º 37.º de p[ro]p[ri]o et l. ex eum dos
na de m[on]str[ati]o[n]e v[er]o. l. 1.º de m[on]str[ati]o[n]e
et p[ro]p[ri]o. l. 2.º de l. 1.º*

Dr. D.º D.º D.º

CORPVS IVRIS CIVILIS

Dr. D.º D.º D.º
Notis Illustratum.

*Estas Pandectas son de D.
Agustin de Villanueva*

*En 7.º de Julio de 1764
Juan Lopez de la Cruz
Dr.º*

*Cum hanc Pandectam non meo sed
Colo.º l. 1.º de l. 1.º de l. 1.º de l. 1.º
et p[ro]p[ri]o et l. ex eum dos
na de m[on]str[ati]o[n]e v[er]o. l. 1.º de m[on]str[ati]o[n]e
et p[ro]p[ri]o. l. 2.º de l. 1.º*

C O R P V S
IURIS CIVILIS
IN IV. PARTES
DISTINCTVM.

Eruditissimis DIONYSII GOTHOFREDI L.C.
Clarissimi notis illustratum.

*In hac postrema LVGDVNENSI Editione Pandectæ purissima sunt: Textus cum
optimis Codicibus collatus, & infinitis propè mendis purgatus: Legumque allega-
tiones in notis adductæ incuriâ Typographorum antea corruptæ, nunc suis locis
fideliter repositæ, diligenti studio & cura N. ANTONII Iurium Professoris.*

Quæ in hoc opere continentur quarta pagina indicabit.

LVGDVNI
Sumptibus LAURENTII ANSSON

M. DC. LXII.

CVM PRIVILEGIO

LECTORI IVRIS STUDIOSO
 DIONYSIVS GOTHOFREDVS I.
 S. P. D.

*V*M multi apud me conquirentur inter tot iuris civilis editiones nondum ullam reperiri, quae uno volumine Romanum ius omne complexa, ea esset forma atque magnitudine, ut si usus postularer, in scholis, foro, consultorum atriis, quovis denique loco facile gestari posset. Putavi illud fore, id si optato eveniret, rei literariae, iurisque studiosis adhaerentium non minimum aditum iri. Sed cum nudam ipsarum legum editionem plerisque parum profuturam intelligeres, consilium tandem capere brevis interpretationis subicienda. Quod ut facerem fide meliore, a consuetudine cuiusque legis vera ac certa lectio initium duxi, in eamque finem varias editiones, ac varia fragmenta; necnon Graecos vetuli auctores variisque veterum & vetericorum vetuli lectiones. Quo genere aientia, negantia, transposita, substituta, male interrupta insulta continentur. Ab his voces, sicuti difficiliores occurrerunt, ex selectis auctoribus interpretatus sum, ne veteribus alioquin glossis assueti, turpiter aberrarent. Restabat ipsa legum oratio, quae sicuti perplexa auctoris visio fuit, si non ex veteribus, à me, quantum fieri potuit, in brevem epitomen contracta est: ne vel orationis longitudo, vel ipsarum distinctionum perturbatus ordo, legentis desiderium retardaret. Verum inuarem etiam magis, similes ac dissimiles inter se leges commisi, tum ut ex operis iurisperitorum responsis obscuriora intelligantur: tum etiam maxime ad adversarium in ipsa vel auditorij vel fori disputatione resollendum. Ut hac essent, poterat rudis adhuc iuris studiosus decipi, eis non indicatis, quae ab Imperatore nominatim essent abrogata. Itaque eius utilitati consulturus existimaui me, si nec illa pars interpretationis longè utilissima ommissa videretur. Nec his iuris conquirenti, sed & multarum gentium, praesertim nostrae, usum desuetas leges vel communi prudentium opinionem reiectas, aut admodum circumcissas indicavi. Hac paucis omnia, quantum valens breuitate licuit, nisi quaedam interdum plenius difficiliores leges explicantur.

Hac itaque fuit mea cogitatio (Lector iuris studiose) cum meas ad Ius Civile Notas animo conciperem, non ea tantum qua Numen caeleste primato sine studio sine labore nobis elemosinè contulerat, publicos in oculos emittere, sed & aliis, praesertim recentioribus, selectiora quaeque carere, laudato ubique auctore, ne quem laude meritissima desiderem: ut qui nunc, quaeque futuri post nos essent, huius cui Prudentum varias ad ius Romanorum Observationes & Notas, huc illuc magna studiorum molestia vel incertura dispersas, in lineam quasi coniectas, non alieno vel absurdo: sed suo potius ordine vel loco decore venustaque conspicerent.

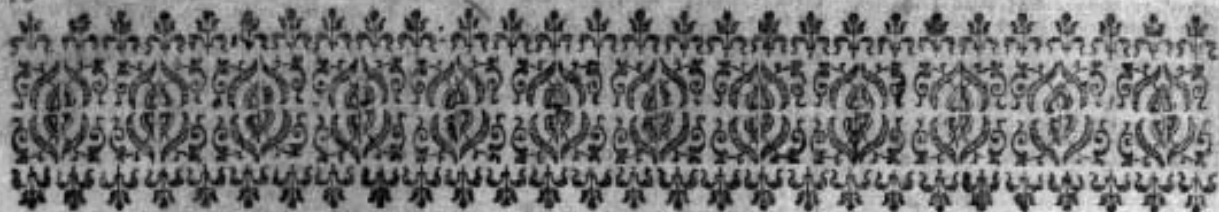
Videbam namque Præfatos iuris interpretes Accursium satis feliciter id temporibus suis emanatum fuisse, magis optimisque iuris a Praeceptoribus, ut qua vix voce seu libris dedicat, in unum congesta, perpetuus iuris Civilis in mentarios referret.

Hac itaque cum ab Accursio magno successu praestita fuisse deprehenderem, pro veteribus illis quos laudare videtur hoc est, (Irenio, Marino, Hugolino, Bulguro, Rosredo, Alrico, Azare: & si qui praeterea id sunt auctores mundi sequentes, Bartolo, Baldo, & his similes iuris interpretes: sed & Neotericos (Bulcos videlicet, Alciatum, Augustinos, Duarenos, Barones, Brissonios, Guincios, Cananos, sexcentos & alios ex omni pendente literaturae scriptore) cupidi huc ipse mihi consui.

Horum namque literaria monumenta vel scripta non modo numero, vel sermonis elegantia: sed, quod rei causa, iuris etiam cognitione, meo iudicio multis locis vel articulis, veteribus illis maiora longèque praestantiora fuerunt. Dubio procul equidem est, recentiores hodie iuris interpretes felicioribus sine controversis iuris ac discipline notis suis Marte nominabiliter adiuvenire vel excogitare Ius ad nostrum potuisse, quod Aboriginis istud vel (sic ut loquitur) Fauni pernestigare, rudi tunc orbe, minime potuere.

Fateamur, hoc nec esse potest, nisi velimus omnium iniusti, vel ingratisse esse: divina nimis largitate, factis a se secretiora pendente disciplinae omnium arcana, non modo nobis relictis fuisse, sed & innumera propeque insuperanda, praesertim ingenio reperita, cognita, perspicua, quae nisi veterum commentariis Lector adiuvaret aut cumularet, non penitus ac ieiuna minusque perfecta iuris interpretatione, miserum admodum in modum transiret, & periret. Quae Lector fuerit.

At enim rerum ut omnium primordia solent naturae sua exalta, abiecta, humiliter esse: Iuris sic editio (sic ut videtur) vel eius materiam vel figuram spectare vulueris, principio deorsum exurgere. Et nihilominus in unum illa (qualis qualis tum per aetatem vestram, nullis publicis laboribus, nisi in super adstantibus esse potuit) ut a hodie hauri videretur, captam protinus inde lucris praesentis à quibusdam occasione, ut primitivis ignorantibus, in unum maiorem in formam prior illa editio conversum fuit ac mutata.

CLAUDIO FAVCHETO REI MONETALIS
APVD PARISIENSES PRÆSIDI, AVVNCVLO;
& Ludouico Sanctonio disertissimo Aduocato, amitino,
Dionysius Gothofredus IC. S. D.

IVE merita in patriam ac meipsum equalia (viri praestantissimi) siue animorum, studio-
rumque inter vos conuictionem, siue mutuam vobiscum cognationem considero: hoc operis
maioris exemplum, a quo iure, vobis offerre non abs te mihi visum est: cuius etiam susci-
piendi coram, ac literis, nec abstinenti quoque exemplo, fuistis hortatores. Idque vnius
vestrum Tacitus Gallicus, & Gallici Annales perpetuo testabuntur, non ad triuialia puerorum exem-
pla, aut ea quae Rhetores discipulis in schola solent proponere, sed ad eorum usum, qui iam in ipsis re-
bus gerendis occupati sunt, ac commodati. Alter amplissima totius Europa urbis, & Augustissimi Sena-
tus Parisiensium suffragio, è multis vnus electus est ad vrbis consuetudines repetita praelectione refor-
mandas. Quid opus paucis ab hinc annis ita perfectum, ut non minus ab eo inter suos, quam inter Ro-
manos Decemuir, meritis sit. His permotus exemplis in publicum prodire ausus sum. Paruae sorte
aut euentu, dicere non ausim. Periculum tamen subire animus est, nec me (sat scio) penituerit un-
quam, amicis hominibus, dum meos in vniuersum Iuris corpus commentarios absoluo, predicantem
hoc opus, maioris operis, meique in Rempublicam, posterofque animi signum obtulisse. Datum est
Mense XI. Kalendas Martij, Anno 1583.

INSTITVTIONVM TITVL
ET EORVM INDEX.

Proemium de confirmatione Institutionum.

LIBER I.

Distinctio & iura 1. De iure naturali gentium 2. De
iure personarum 3. De regno 4. De li-
beritate 5. Qui & quibus ex causa manumittere
sunt potestati 6. De lege Julia Cassiana tollenda
7. De iure sui vel alieni iuris sunt 8. De suc-
cessione 9. De pupillis 10. De adoptionibus
11. Quibus modis in partem potestatis solentur 12. De Tutelis
13. Qui tutam non tutam dari possunt. 14. De legitima agna-
tionum tutela 15. De capitis demotione 16. De legitima patro-
norum tutela 17. De legitima patroni tutela 18. De fiduciaria
tutela 19. De adoptione tutore, & eo qui ex legitima & Tutela
capitur 20. De tutore in curiam 21. Quibus modis tutela finitur
22. De curatoribus 23. De facultate tutorum vel curatorum 24.
De exculacionibus tutorum vel curatorum 25. De suspectis tutoribus
vel curatoribus 26.

LIBER II. Tituli.

De rerum distinctione (de acquirenda rebus) 1. De rebus corporali-
bus & incorporeis 2. De seruicibus praediorum rusticorum
& viciniorum 3. De usufructu 4. De usu & habitacione 5. De vi-
sitationibus, & legibus testamentis possessionibus 6. De donationibus
7. Quibus alienari licet vel non 8. Per quas res alienari solent
9. De testamentis & legibus 10. De militum & ducum
11. Quibus modis per nullum facere testamētum 12. De exheredatō-
ne liberorum 13. De hereditate intestata 14. De vulnari
institucione 15. De pupillari in iustione 16. Quomodo institui
mentum instituitur 17. De inuolucris testamenti 18. De hereditate
qualitate & diuisione 19. De legibus 20. De legatione, legatorum
iura, & officio 21. De legibus 22. De substitutione in heredi-
tatem 23. De legibus 24. De legibus 25. De legibus 26. De legibus
27. De legibus 28. De legibus 29. De legibus 30. De legibus 31.

LIBER III.

De hereditatibus que ab intestato deficiunt 1. De legitimis
sorum successione 2. De senatusconsulto Tertuliano 3. De sen-
atusconsulto Velleiano 4. De successione cognationum 5. De graui-
bus cognationibus 6. De iuribus cognationum 7. De successione liberta-
rum 8. De cognatione libertorum 9. De bonorum possessionibus
10. De acquisitione per adrogationem 11. De rebus cuiuslibet
causa bona addicuntur 12. De successione sublati qui solent
per bonorum venditores, & ex senatusconsulto Claudio 13. De
obligacionibus 14.

LIBER IIII.

De obligationibus que ab intestato deficiunt 1. De bonorum
sorum 2. De lege Aquilia 3. De iniuriis 4. De obligationibus que
quasi ex delicto nascuntur 5.

Altera. Exceptiones, Repleciones, Intestata, Quomodo iuris.
Paulina iuris.

De Actionibus 6. Quod cum eo qui in aliena possessione est, negotium
geritur & dicitur 7. De novatione actionibus 8. De quibus
periculum dicitur 9. De his per quos in re possunt 10. De
solidacione 11. De periculum & responsionibus actionibus & que ad
hoc sunt transmissa 12. De responsionibus 13. De reposita mensura
14. De reposita mensura 15. De reposita mensura 16. De ali-
quo iure 17. De publicis 18.